

**ІНФОРМАЦІЙНА ДОВІДКА
ПРО ЧИСЕЛЬНІСТЬ ПЕНСІОНЕРІВ
ЗА РІЗНИМИ ТИПАМИ
ПЕНСІЙНИХ ВИПЛАТ
У 2013 – І ПІВРІЧЧІ 2018 РР.**

Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України
вул. Лютеранська 28а, офіс 1
01024, м. Київ, Україна
тел. +38 044 290 47 37
info@feao.org.ua
www.feao.org.ua
www.facebook.com/feao.vru/

Мета дослідження – аналіз чисельності пенсіонерів в Україні за такими критеріями: динаміка загальної чисельності пенсіонерів, середній розмір загальної пенсії, темпи зростання середнього розміру пенсії за видами (та чисельності пенсіонерів у розрізі видів пенсій). Розглянуто зростання пенсії та зміни в групах пенсіонерів за розміром, скасування спеціальних пенсій окремим типам пенсіонерів внаслідок запровадження пенсійної реформи 2017 року.

Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України створено в межах проекту, що імплементується консорціумом партнерів, адмініструється Вестмінстерською фундацією за демократію (WFD) та фінансується програмою «Підтримка реформи управління державними фінансами» Німецького товариства міжнародного співробітництва (GIZ) за дорученням Федерального Міністерства економічної співпраці та розвитку Німеччини (BMZ) та Міністерства Великої Британії з питань міжнародного розвитку (DfID).

Завдання Офісу полягає в посиленні ефективності та якості економічного й фінансового законодавства, яке розробляє й ухвалює Верховна Рада України, та підвищенні рівня використання наявної в Україні фінансової інформації для здійснення ефективного нагляду за діяльністю уряду.

Передрук цього матеріалу авторизований. Дозвіл на використання або передрук тексту необхідно отримати напряму від власників прав.

Підготували: Максим Усар, к. е. н. Алла Іващенко.
За заг. редакцією Віктора Мазярчука.

Думки, висловлені в матеріалах авторів, необов'язково відображають точку зору ОФЕА, його працівників або представників наглядової ради.

Автори не є співробітниками, не консультують, не володіють акціями та не отримують фінансування від жодної компанії чи організації, яка мала б користь від цього матеріалу, а також жодним чином з ними не пов'язані.

© Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України, 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. ПЕНСІОНЕРИ ТА ПЕНСІЙНИ ВИПЛАТИ	
1.1. Динамічні тренди чисельності пенсіонерів	5
1.2. Аналіз пенсійних виплат та їх розміру.....	8
2. ЗМІНИ В ПЕНСІЙНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ, ЗАПРОВАДЖЕНІ ВНАСЛІДОК УХВАЛЕННЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ДЕЯКИХ ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ УКРАЇНИ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ПЕНСІЙ» ВІД 03.10.2017 РОКУ №2148-VIII.....	14
ВИСНОВКИ	16

ВСТУП

Чисельність економічно активного населення (віком від 15 до 70 років) на кінець II кварталу 2018 року становила 18 млн осіб, а рівень безробіття серед нього – 8,3%. Таким чином, зайнятого населення серед економічно активних осіб було 16,5 млн¹. Пенсіонерів станом на II квартал 2018 року було майже 11,5 млн осіб². Відповідно, на одного працюючого припадає трохи більше одного пенсіонера. Враховуючи той фактор, що чисельність економічно активного населення скорочується, а також те, що наприкінці 1990-х та на початку 2000-х рр. в Україні спостерігався різкий спад народжуваності, тягар на економічно активне населення із забезпечення пенсіями пенсіонерів буде посилюватися з кожним роком. Уряд у 2017 році запустив пенсійну реформу, що має на меті вирішити питання забезпечення виплати пенсій майбутнім поколінням пенсіонерів.

У 2018 році Пенсійний фонд України отримує асигнування з Державного бюджету України на фінансування пенсійних програм розміром 139,3 млрд грн³. Досягнути бездефіцитності Пенсійного фонду України планується завдяки запровадженій пенсійній реформі, у т. ч. змінам у страховому стажі.

У цій інформаційній довідці розглянуто тенденції щодо:

- зміни чисельності пенсіонерів в Україні за критеріями виплат, їх категорій, за видами пенсій тощо;
- зростання загальної середньої пенсії та середньої пенсії за видами пенсіонерів в Україні;
- змін, які торкнулися чисельності пенсіонерів за розміром пенсії внаслідок проведеної пенсійної реформи.

Також проаналізовано основні зміни, запроваджені в пенсійному законодавстві в 2017 році (Розділ 2).

¹ Державна служба статистики України. Експрес-випуски. Отримано 21 вересня 2018 року з: <http://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2018/09/147.pdf>

² Пенсійний фонд України. Звітність та аналітика. Отримано 21 вересня 2018 року з: <https://www.pfu.gov.ua/38544-stanom-na-01-07-2018-roku/>

³ Пенсійний фонд України. Бюджет пенсійного фонду України. Отримано 21 вересня 2018 року з: <https://www.pfu.gov.ua/33933-byudzheth-pensijnogo-fondu-ukrayiny/>

1. ПЕНСІОНЕРИ ТА ПЕНСІЙНІ ВИПЛАТИ

1.1. Динамічні тренди чисельності пенсіонерів

З 2013 по I півріччя 2018 рр. чисельність пенсіонерів в Україні скорочується. Протягом вказаного періоду тільки в 2015 році вона зросла майже на 150 тис. осіб (порівняно з 2014 роком). Більш детальну інформацію подано на рис. 1.

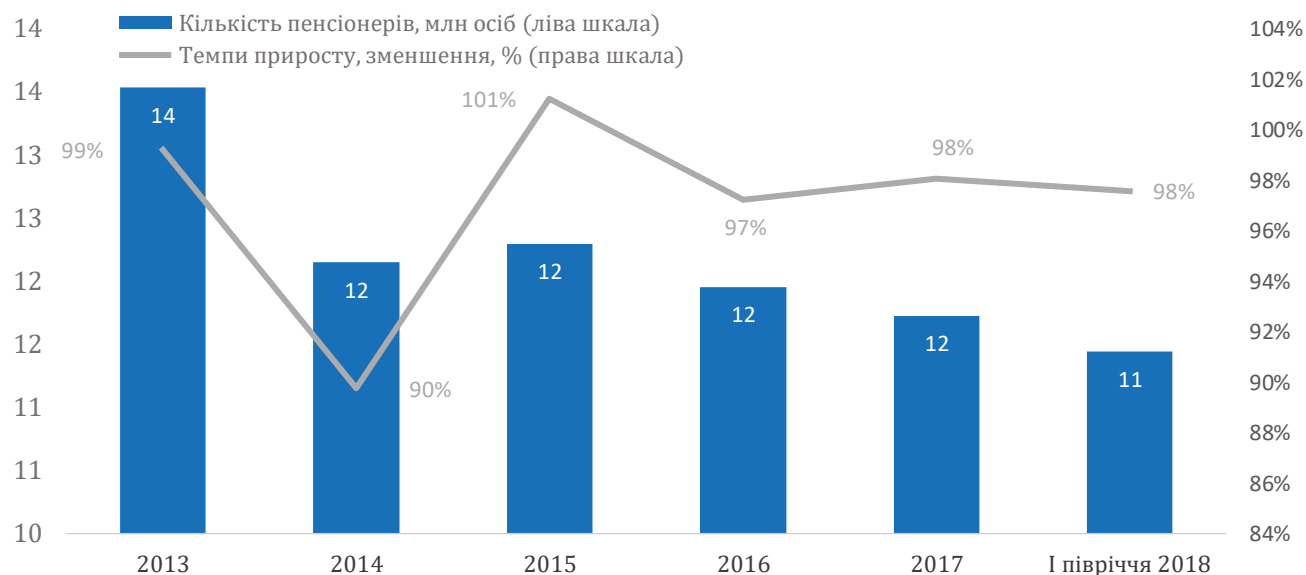

Рис. 1. Чисельність пенсіонерів та темпи приросту/зменшення в Україні

Джерело: сформовано авторами на основі звітів⁴.

З 2013 року по I півріччя 2018 рр. чисельність пенсіонерів в Україні зменшилася на близько 2,1 млн осіб. У середньому темпи скорочення становили 2% щороку, окрім 2014 року. У 2014 році скорочення сягнуло 10%, але такий показник пов'язаний з неможливістю розрахувати чисельність пенсіонерів, які знаходилися на території проведення антитерористичної операції (АТО) на Сході України та в Криму.

Пенсії поділяються на такі види:

- соціальні пенсії;
- пенсії у разі втрати годувальника;
- пенсії за інвалідністю;
- пенсії за віком;
- пенсії за вислугу років;
- пенсії військовослужбовцям;
- пенсії на довічне утримання суддів у відставці.

⁴ Державна служба статистики України. Середній розмір місячної пенсії та кількість пенсіонерів (за даними Пенсійного фонду). Отримано 21 вересня 2018 року з: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/sz/sz_u/srp_07rik_u.html. Пенсійний фонд України. Дані про середній розмір пенсійної виплати на 01.01.2018. Отримано 21 вересня 2018 року з: <https://www.pfu.gov.ua/38544-stanom-na-01-07-2018-roku/>

Далі (на рис. 2-3) розглянуто зміни за видами пенсій, що відбувалися протягом 2013 – I півріччя 2018 рр.

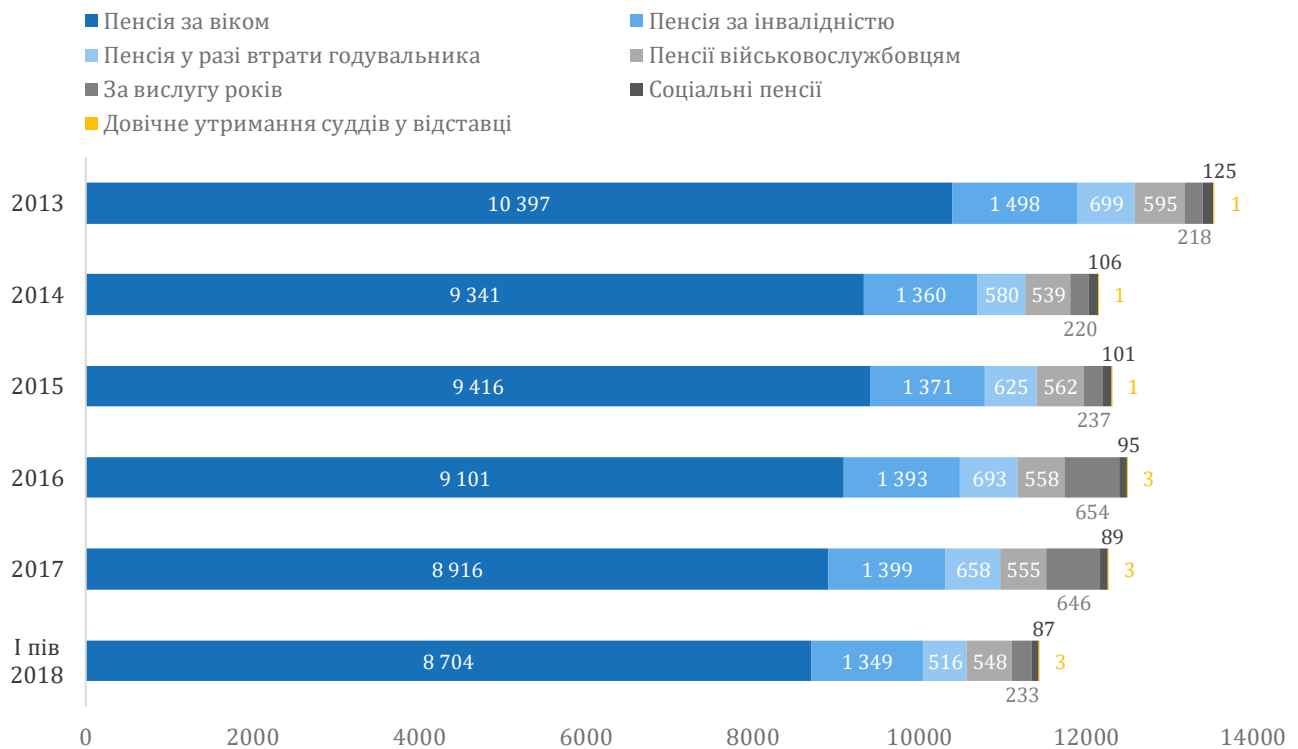

Рис. 2. Чисельність пенсіонерів за видами пенсій в Україні, тис. осіб

Джерело: сформовано авторами на основі звітів⁵.

У 2014 році показники всіх видів пенсій упали, оскільки неможливо було розрахувати чисельність пенсіонерів, які перебували на території проведення АТО на Сході України та в Криму. Суттєве зростання чисельності пенсіонерів у 2015 році пов'язане з коректуванням розрахунків 2014 року та початком виплати пенсій внутрішньо переміщеним особам (ВПО).

Чисельність пенсіонерів, що отримують пенсію за віком, скорочується протягом усього досліджуваного періоду (з 2013 по I півріччя 2018 рр.) у середньому на 2%. Така сама тенденція спостерігається і в групі соціальних пенсій, однак темпи скорочення чисельності пенсіонерів, що отримують соціальні пенсії, дещо вищі – у середньому 5% (у відношенні рік до року).

⁵ Державна служба статистики України. Середній розмір місячної пенсії та кількість пенсіонерів (за даними Пенсійного фонду). Отримано 21 вересня 2018 року з: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/sz/sz_u/srp_07rik_u.html. Державна служба статистики України. Соціальний захист населення. Статистичний збірник. Отримано 21 вересня 2018 року з: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/07/zb_szn_2017.pdf. Державна служба статистики України. Статистичний щорічник України. Отримано 21 вересня 2018 року з: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/01/Arch_zor_zb.htm. Виконання бюджету Пенсійного фонду України у 2015 році. Отримано 21 вересня 2018 року з: <https://pensia.ua/ua/gazeta/articles/item/1696-pensiyni-fond-u-tsyfrakh-vykonannia-biudzhetu-pensiinoho-fondu-ukrainy?searchword=%D0%B7+%D0%B2%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%20%BE%D1%8E+%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0&searchphrase=exact>. Звіт про роботу Пенсійного фонду України у 2017 році. Отримано 21 вересня 2018 року з: <https://www.pfu.gov.ua/content/uploads/2018/03/Zvit-pro-robotu-Pensijnogo-fondu-Ukrainy-u-2017-roci.pdf>. Дані про середній розмір пенсійної виплати на 01.01.2018. Отримано 21 вересня 2018 року з: <https://www.pfu.gov.ua/38544-stanom-na-01-07-2018-roku/>

Скорочення чисельності пенсіонерів, що отримують пенсію як військовослужбовці, становить у середньому 1% рік до року.

Також слід відмітити, що чисельність пенсіонерів, які отримували пенсію за вислугу років, зросла в 2016–2017 рр. порівняно з 2013–2015 рр. (у 2016 році цей показник досягнув максимального росту 276% порівняно з 2015 роком). Однак у 2018 році цей вид пенсії повернувся до показників 2013–2015 рр. (чисельність пенсіонерів за цим видом пенсії становила всього 36% від кількості у 2016 році). Подібні тенденції спостерігалися в групі пенсіонерів, що отримують пенсію за інвалідністю, та пенсіонерів, що отримують пенсію у разі втрати годувальника (протягом 2015–2017 рр. темпи зростання в середньому становили 101% та 105% відповідно).

Чисельність пенсіонерів, що отримують пенсію на довічне утримання суддів у відставці, зростає з 2013 року (окрім 2014 року). Середній рівень зростання – 121% (у відношенні рік до року).

Розподіл за видами отримуваних пенсій подано на рис. 3.

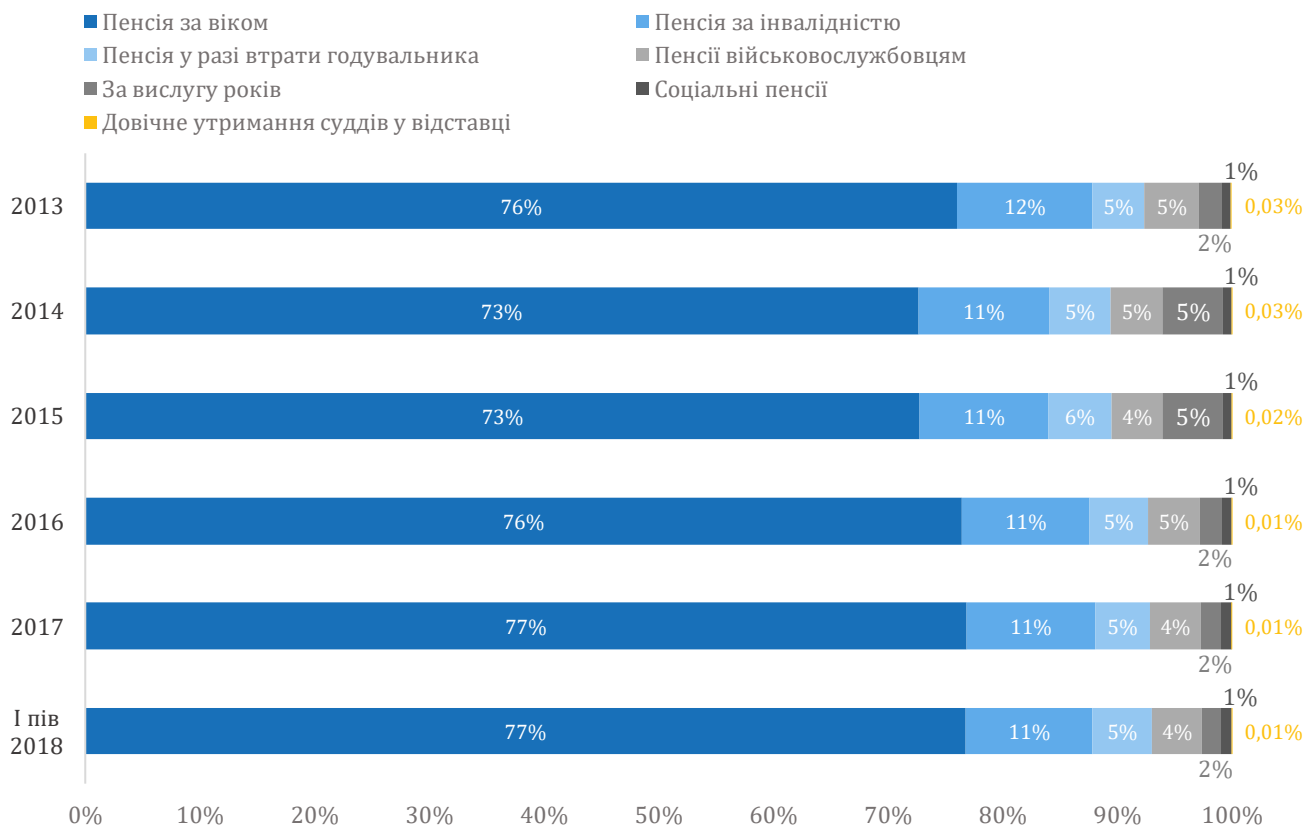

Рис. 3. Розподіл за видами пенсій в Україні, %

Джерело: сформовано авторами на основі звітів⁶.

⁶ Державна служба статистики України. Середній розмір місячної пенсії та кількість пенсіонерів (за даними Пенсійного фонду). Отримано 21 вересня 2018 року з: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/sz/sz_u/srp_07rik_u.html. Державна служба статистики. Соціальний захист населення. Статистичний збірник. Отримано 21 вересня 2018 року з: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/07/zb_szn_2017.pdf. Державна служба статистики України. Статистичний щорічник України. Отримано 21 вересня 2018 року з:

З рис. 3 видно, що в 2017 році більшість пенсіонерів отримували пенсії за віком (майже 73%). Питома вага пенсіонерів, які отримують пенсію за інвалідністю, пенсію у разі втрати годувальника, пенсію за вислугу років та пенсію військовослужбовцям, становить 11%, 5,3%, 5,2% та 4,52% відповідно. Незначну частку займають соціальні пенсії та пенсії на довічне утримання суддів у відставці (0,73% та 0,03% відповідно від загальної чисельності пенсіонерів).

У Табл. 1 розглянуто динаміку за видами пенсій в Україні протягом 2013–2017 рр.

Таблиця 1

Пенсіонери за видами в Україні, тис. осіб⁷

	2013	2014	2015	2016	2017
За віком	12 383	10 807	11 215	10 876	10 497
Військовослужбовці	595	589	639	633	624
Соціальні пенсії	172	106	139	131	121
Державні службовці	124	110	143	141	102
Постраждалі від аварії на ЧАЕС	86	84	84	83	81
Науковці	72	64	64	62	25
Прокурори	6	6	5	6	6
Журналісти	4	4	4	4	2
Судді	1	1	1	3	3
Народні депутати України	1	1	1	1	1

Найбільша чисельність пенсіонерів отримує пенсію за віком (92% від загальної чисельності пенсіонерів), а найменше пенсіонерів серед суддів (0,03%) та народних депутатів України (0,01%).

http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/01/Arch_zor_zb.htm. Виконання бюджету Пенсійного фонду України у 2015 році. Отримано 21 вересня 2018 року з: <https://pensia.ua/ua/gazeta/articles/item/1696-pensiyni-fond-u-tsyfrakh-vykonannia-biudzhetu-pensiinoho-fondu-ukrainy?searchword=%D0%B7+%D0%B2%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%20BE%D1%8E+%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0&searchphrase=exact>. Звіт про роботу Пенсійного фонду України у 2017 році. Отримано 21 вересня 2018 року з:

<https://www.pfu.gov.ua/content/uploads/2018/03/Zvit-pro-robotu-Pensijnoho-fondu-Ukrainy-u-2017-roci.pdf>. Дані про середній розмір пенсійної виплати на 01.01.2018. Отримано 21 вересня 2018 року з: <https://www.pfu.gov.ua/38544-stanom-na-01-07-2018-roku/>

⁷ Державна служба статистики України. Середній розмір місячної пенсії та кількість пенсіонерів (за даними Пенсійного фонду). Отримано 21 вересня 2018 року з:

http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/sz/sz_u/srp_07rik_u.html. Державна служба статистики України. Соціальний захист населення. Статистичний збірник. Отримано 21 вересня 2018 року з:

http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/07/zb_szn_2017.pdf. Державна служба статистики України. Статистичний щорічник України. Отримано 21 вересня 2018 року з:

http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/01/Arch_zor_zb.htm. Виконання бюджету Пенсійного фонду України у 2015 році. Отримано 21 вересня 2018 року з: <https://pensia.ua/ua/gazeta/articles/item/1696-pensiyni-fond-u-tsyfrakh-vykonannia-biudzhetu-pensiinoho-fondu-ukrainy?searchword=%D0%B7+%D0%B2%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%20BE%D1%8E+%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0&searchphrase=exact>. Звіт про роботу Пенсійного фонду України у 2017 році. Отримано 21 вересня 2018 року з:

<https://www.pfu.gov.ua/content/uploads/2018/03/Zvit-pro-robotu-Pensijnoho-fondu-Ukrainy-u-2017-roci.pdf>. Дані про середній розмір пенсійної виплати на 01.01.2018. Отримано 21 вересня 2018 року з:

<https://www.pfu.gov.ua/38544-stanom-na-01-07-2018-roku/>

1.2. Аналіз пенсій та їх розміру

Зазначимо, що з 2013 по 2016 рр. спостерігається поступове зростання середнього розміру пенсії (у відношенні рік до року показник зростання не перевищував 10%). Однак у 2017 році темпи зростання середнього розміру пенсії значно прискорилися (порівняно з 2016 роком) і досягнули майже 36%. Більш детально на рис. 4.

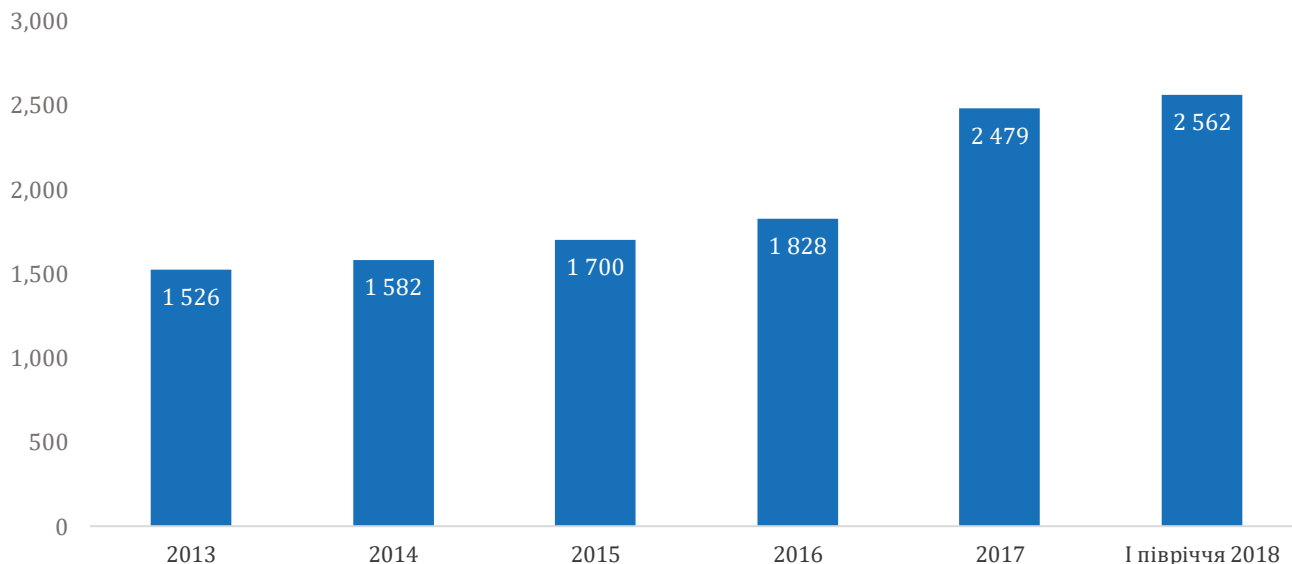

Рис. 4. Середній розмір пенсії в Україні, грн

Джерело: сформовано авторами на основі звітів⁸.

Зростання середнього розміру пенсії пов'язане з впровадженням пенсійної реформи в 2017 році. Зростання за період з 2013 по I півріччя 2018 рр. становило 1,7 раза.

Динаміку пенсійних виплат за видами представлено на рис. 5.

⁸ Державна служба статистики України. Середній розмір місячної пенсії та кількість пенсіонерів (за даними Пенсійного фонду). Отримано 21 вересня 2018 року з: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/sz/sz_u/srp_07rik_u.html. Державна служба статистики України. Соціальний захист населення. Статистичний збірник. Отримано 21 вересня 2018 року з: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/07/zb_szn_2017.pdf. Державна служба статистики України. Статистичний щорічник України. Отримано 21 вересня 2018 року з: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/01/Arch_zor_zb.htm. Пенсійний фонд України. Дані про середній розмір пенсійної виплати на 01.01.2018. Отримано 21 вересня 2018 року з: <https://www.pfu.gov.ua/38544-stanom-na-01-07-2018-roku/>

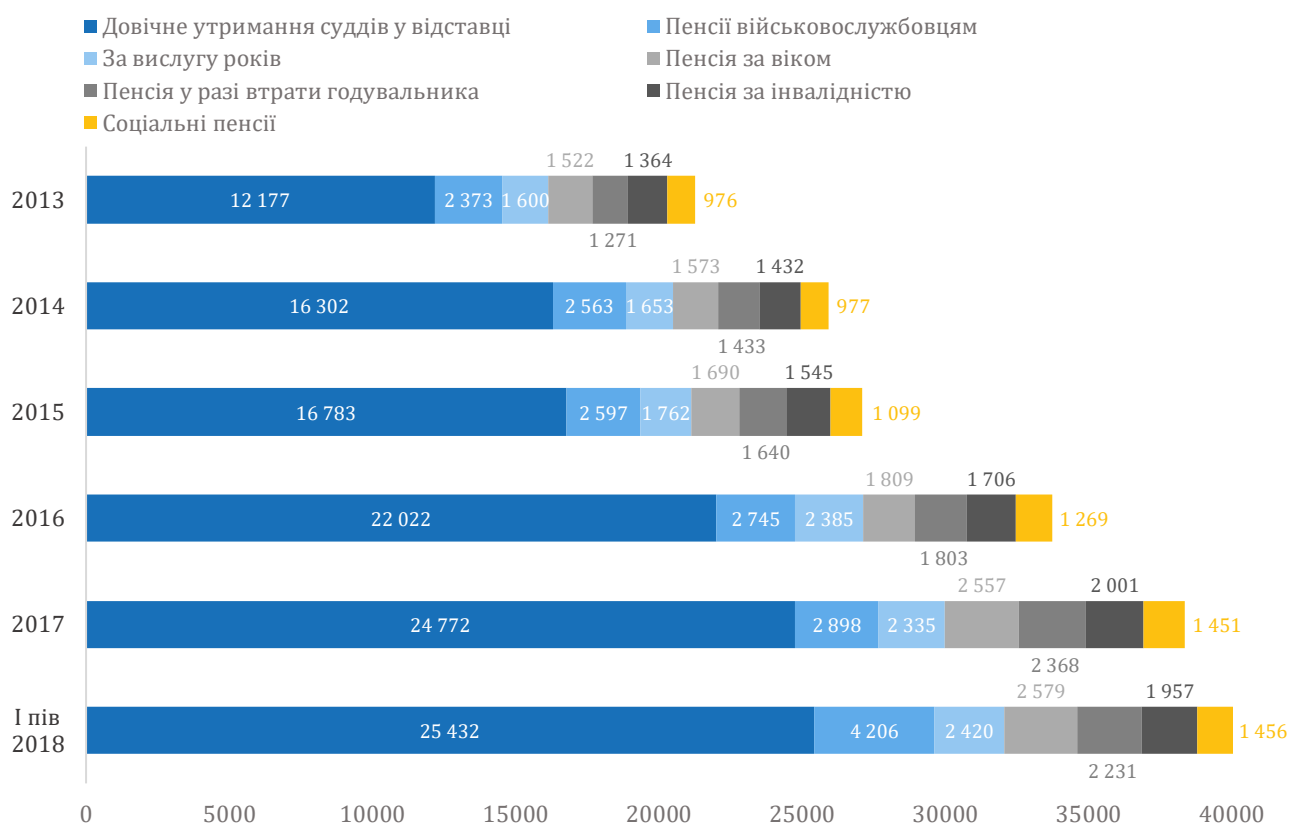

Рис. 5. Середній розмір пенсії за видами в Україні, грн

Джерело: сформоване авторами на основі звітів⁹.

Найбільше у 2017 році (порівняно з 2016 роком) виросла пенсія осіб, які отримують її за віком. Зростання сягнуло 41%. Менше зросла середня пенсія у разі втрати годувальника (на 31%). З іншого боку, середній розмір пенсії за вислугу років скоротився на 2% (порівняно з показниками 2016 року).

Далі розглянуто зміни, що торкнулися пенсіонерів, які отримували спеціальні пенсії (рис. 6).

^{9,10} Державна служба статистики України. Середній розмір місячної пенсії та кількість пенсіонерів (за даними Пенсійного фонду). Отримано 21 вересня 2018 року з: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/sz/sz_u/srp_07rik_u.html. Державна служба статистики України. Соціальний захист населення. Статистичний збірник. Отримано 21 вересня 2018 року з: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/07/zb_szn_2017.pdf. Державна служба статистики України. Статистичний щорічник України. Отримано 21 вересня 2018 року з: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/01/Arch_zor_zb.htm. Виконання бюджету Пенсійного фонду України у 2015 році. Отримано 21 вересня 2018 року з: <https://pensia.ua/ua/gazeta/articles/item/1696-pensiyni-fond-u-tsyfrakh-vykonannia-biudzhetu-pensiinoho-fondu-ukrainy?searchword=%D0%B7+%D0%B2%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%20BE%D1%8E+%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0&searchphrase=exact>. Звіт про роботу Пенсійного фонду України у 2017 році. Отримано 21 вересня 2018 року з: <https://www.pfu.gov.ua/content/uploads/2018/03/Zvit-pro-robotu-Pensijnoho-fondu-Ukrainy-u-2017-roci.pdf>. Дані про середній розмір пенсійної виплати на 01.01.2018. Отримано 21 вересня 2018 року з: <https://www.pfu.gov.ua/38544-stanom-na-01-07-2018-roku/>

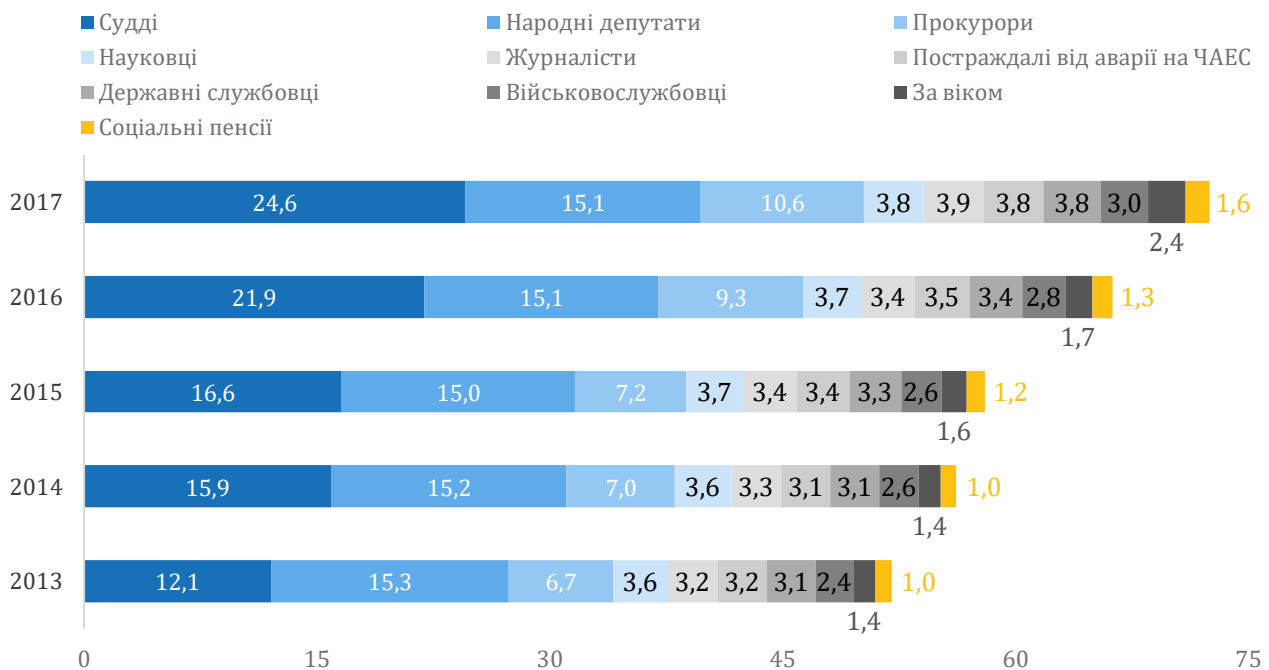

Рис. 6. Середній розмір пенсій для різних груп пенсіонерів в Україні, тис. грн

Джерело: сформовано авторами на основі звітів¹⁰.

У період з 2013 по 2017 рр. відбулися такі зміни в розмірах пенсій:

- найбільше в грошовому еквіваленті змінилася пенсія у суддів – зросла на 12,5 тис. грн;
- на другому місці за рівнем абсолютного зростання – пенсії прокурорів, що зросли на 3,8 тис. грн;
- найменше зросла пенсія у науковців – на 244 грн за 4 роки;
- скоротилася пенсія в народних депутатів України (на 171 грн у 2017 році порівняно з 2013 роком).

Кардинально скоротилася чисельність пенсіонерів, що отримують пенсії розміром менш ніж 1 300 грн, зокрема порівняно з 2014 роком у I півріччі 2018 року скорочення становило 89 разів.

Зростання пенсій за розміром в I півріччі 2018 року порівняно з даними 2014 року розглянуто на рис. 7.

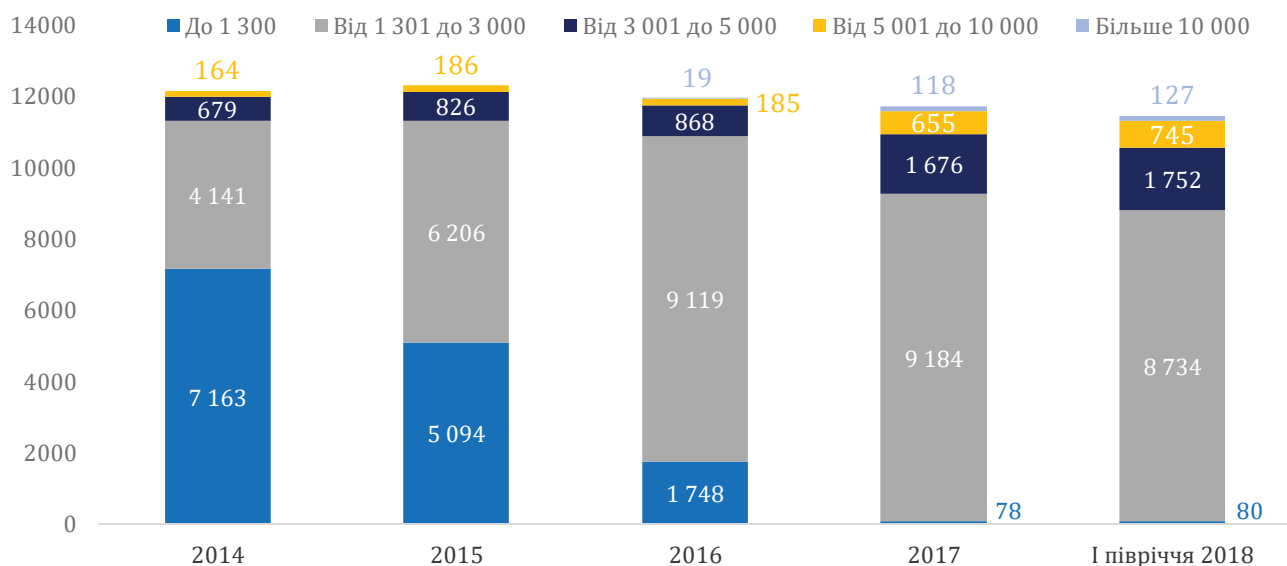

Рис. 7. Чисельність пенсіонерів за розмірами пенсій в Україні, тис. осіб

Джерело: сформовано авторами на основі звітів¹¹.

* **Примітка:** до 2016 року не здійснювався розподіл за розміром пенсії від 5 001 грн до 10 000 грн та більше 10 000 грн, а був показник пенсій більш ніж 5 000 грн. Відповідно, до 2016 року зазначений показник включав усі пенсії, вищі за 5 000 грн.

До 2013 року (включно) розподіл груп пенсіонерів за розміром отриманої пенсії відбувався таким чином:

- пенсії менш ніж 500 грн;
- покроковий (крок = 100 грн) розподіл на групи від 501 до 1 500 грн;
- пенсії більш ніж 1 500 грн.

Відповідно, порівнювати розподіл пенсіонерів на групи за показником розміру отриманої пенсії у 2013 році з 2014–2018 рр. некоректно. Зазначимо, що в 2013 році 9,8 млн осіб отримували пенсію до 1 500 грн, а 3,7 млн осіб – більше 1 500 грн.

Аналізуючи (період з 2014 по I півріччя 2018 рр.) дані на рис. 7, відмітимо такі тенденції:

¹¹ Державна служба статистики України. Середній розмір місячної пенсії та кількість пенсіонерів (за даними Пенсійного фонду). Отримано 21 вересня 2018 року з: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/sz/sz_u/srp_07rik_u.html. Державна служба статистики України. Соціальний захист населення. Статистичний збірник. Отримано 21 вересня 2018 року з: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/07/zb_szn_2017.pdf. Державна служба статистики України. Статистичний щорічник України. Отримано 21 вересня 2018 року з: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/01/Arch_zor_zb.htm. Виконання бюджету Пенсійного фонду України у 2015 році. Отримано 21 вересня 2018 року з: <https://pensia.ua/ua/gazeta/articles/item/1696-pensiyni-fond-u-tsyfrakh-vykonannia-biudzhetu-pensiinoho-fondu-ukrainy?searchword=%D0%B7+%D0%B2%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%20BE%D1%8E+%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0&searchphrase=exact>. Звіт про роботу Пенсійного фонду України у 2017 році. Отримано 21 вересня 2018 року з: <https://www.pfu.gov.ua/content/uploads/2018/03/Zvit-pro-robotu-Pensijnogo-fondu-Ukrainy-u-2017-roci.pdf>. Дані про середній розмір пенсійної виплати на 01.01.2018. Отримано 21 вересня 2018 року з: <https://www.pfu.gov.ua/38544-stanom-na-01-07-2018-roku/>

- чисельність пенсіонерів, що отримують пенсії більш ніж 10 000 грн (2016 рік порівняно з I півріччям 2018 року), зросла у 6,7 раза;
- чисельність пенсіонерів, що отримують пенсії від 5 001 до 10 000 грн, зросла в 4,5 раза;
- чисельність пенсіонерів, що отримують пенсії від 3 001 до 5 000 грн, зросла в 2,6 раза;
- чисельність пенсіонерів, що отримують пенсії від 1 301 до 3 000 грн, зросла в 2,1 раза.

Значне зростання на рівні 26% спостерігається для пенсіонерів, що отримують пенсію від 1 301 до 3000 грн. Якщо у 2015 році частка цієї групи становила 50%, то в I півріччі 2018 року – 76%. Більш детальну інформацію подано на рис. 8.

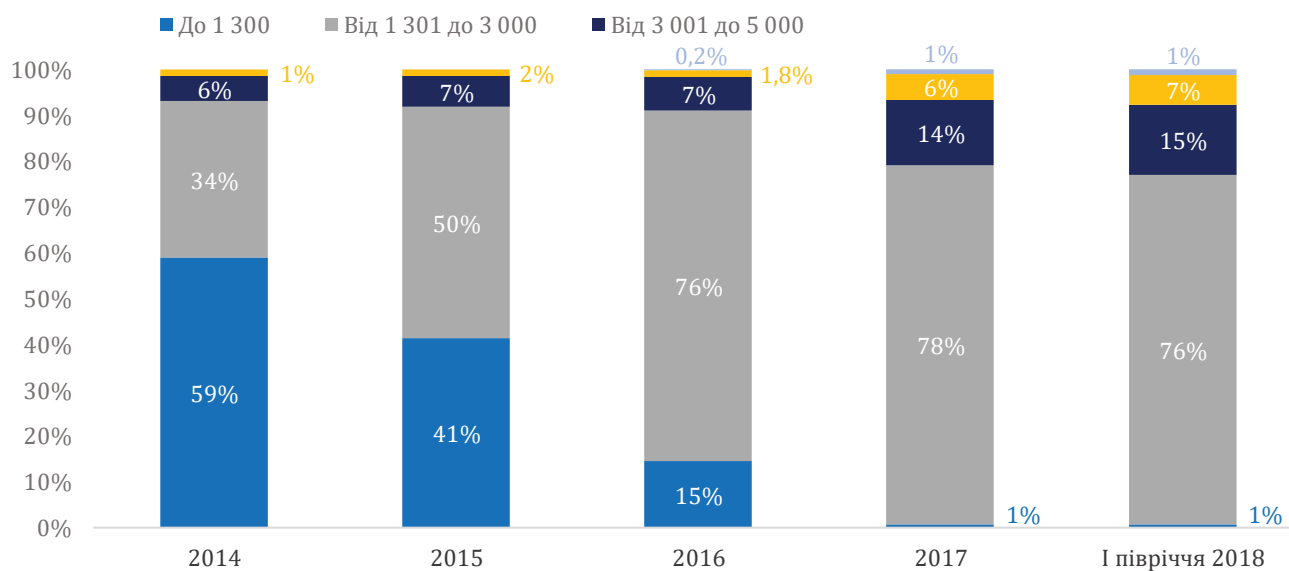

Рис. 8. Структура Чисельності пенсіонерів за розмірами пенсій в Україні, %

Джерело: сформовано авторами на основі звітів¹².

Зростання частки пенсіонерів, що отримують пенсію від 1 301 до 3 000 грн, пов'язане із пенсійною реформою та поступовим збільшенням розміру пенсій. Окрім того, зростання відбулося завдяки скороченню сегменту пенсіонерів, що отримують пенсію до 1 300 грн. Зростання 3,5 раза відбулося і для пенсіонерів, що отримують пенсію від 5 001 до 10 000 грн.

У наступному розділі розглянуто зміни в пенсійному законодавстві, впроваджені в 2017 році.

¹² Державна служба статистики України. Середній розмір місячної пенсії та кількість пенсіонерів (за даними Пенсійного фонду). Отримано 21 вересня 2018 року з: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/sz/sz_u/srp_07rik_u.html. Державна служба статистики України. Соціальний захист населення. Статистичний збірник. Отримано 21 вересня 2018 року з: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/07/zb_szn_2017.pdf. Державна служба статистики України. Статистичний щорічник України. Отримано 21 вересня 2018 року з: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/01/Arch_zor_zb.htm. Виконання бюджету Пенсійного фонду України у 2015 році. Отримано 21 вересня 2018 року з: <https://pensia.ua/ua/gazeta/articles/item/1696-pensiyni-fond-u-tsyfrakh-vykonannia-biudzhetu-pensiinoho-fondu-ukrainy?searchword=%D0%B7+%D0%B2%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%20BE%D1%8E+%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0&searchphrase=exact>. Звіт про роботу Пенсійного фонду України у 2017 році. Отримано 21 вересня 2018 року з: <https://www.pfu.gov.ua/content/uploads/2018/03/Zvit-pro-robotu-Pensijnogo-fondu-Ukrainy-u-2017-roci.pdf>. Дані про середній розмір пенсійної виплати на 01.01.2018. Отримано 21 вересня 2018 року з: <https://www.pfu.gov.ua/38544-stanom-na-01-07-2018-roku/>

2. ЗМІНИ В ПЕНСІЙНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ, ЗАПРОВАДЖЕНІ ЗАВДЯКИ УХВАЛЕННЮ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ДЕЯКИХ ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ УКРАЇНИ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ПЕНСІЙ» ВІД 03.10.2017 РОКУ №2148-VIII

У жовтні 2017 року було ухвалено Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» від 03.10.2017 року №2148-VIII¹³ (далі – Закон), що суттєво змінило пенсійне законодавство та вплинуло на розмір і механізм розрахунку пенсій.

З 1 жовтня 2017 року скасовано сплату ПДФО пенсіонерами, які працюють. Також запроваджено бонус для пенсіонерів, які продовжують працювати після 60 років (і мають необхідний стаж роботи), а саме:

- щомісяця плюс 0,5% від розміру пенсії за кожен додатковий місяць стажу (або 6% за рік) за перші 5 років;
- щомісяця плюс 0,75% від пенсії за кожен місяць стажу (або 9% за рік), якщо продовжать працювати більше 5 років.

Також скорочено кількість категорій пенсіонерів, які мають отримувати спеціальні пенсії (внесення змін стосується лише осіб, що будуть отримувати пенсію після ухвалення Закону, тобто тих, які виходять на пенсію після жовтня 2017 року), а саме:

- державні службовці;
- народні депутати України;
- наукові працівники;
- посадові особи місцевого самоврядування;
- працівники дипломатичної служби;
- працівники засобів масової інформації;
- співробітники прокуратури;
- судді.

Усі вказані категорії тепер отримують пенсії згідно із Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Внесено зміни до розміру пенсій громадянам, які одержали статус особи, що працює, проживає або навчається на території населеного пункту, якому надано статус гірського. Після ухвалення Закону збільшення розміру пенсії на 20% прожиткового мінімуму встановлено тільки для осіб, які втратили працездатність (для всіх інших категорій громадян це збільшення скасовано)¹⁴.

Підвищення пенсій торкнулося 5,6 млн осіб. Найбільше пенсіонерів (близько 35%) отримали підвищення в діапазоні від 500,01 до 1 000,00 грн. Більш детальну інформацію про підвищення пенсій представлено в Табл. 2.

^{13,14} Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» від 03.10.2017 року №2148-VIII. Отримано 21 вересня 2018 року з: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2148-viii>

Групи підвищення пенсій за розміром¹⁵

Розмір підвищення, грн	Чисельність, тис. осіб
до 200,00	1 308,1
200,01 – 500,00	1 208,9
500,00 – 1 000,00	1 993,6
понад 1 000,00	1 109,7

Загалом пенсії було підвищено 5,6 млн пенсіонерам: 23% отримали підвищення до 200 грн, 22% – від 200 до 500 грн, 35% – від 500 до 1 000 грн та 20% – понад 1 000 грн.

¹⁵ Пенсійна реформа уряду Гройсмана. Отримано 21 вересня 2018 року з:
<https://pensii2017.info/show/zvernennia-premier-ministra-ukrainy-shchodo-pensiinoi-reformy>

ВИСНОВКИ

Протягом останніх п'яти років чисельність пенсіонерів скорочується: з 2013 по I півріччя 2018 рр. – на 2,1 млн осіб. Розмір середньої пенсії зростає з 2013 року і досягнув 2 562 грн на місяць (зростання в 1,7 раза за період 2013 – I півріччя 2018 рр.).

Найбільшою за розміром середньою пенсією є пенсія на довічне утримання суддів у відставці (25 432 грн у I півріччі 2018 року), а найнижчою – середня соціальна пенсія (1 456 грн у I півріччі 2018 року). Різниця між ними становить 17,5 раза. Середня пенсія на довічне утримання суддів у відставці вища у 10 разів за середню пенсію.

У 2017 році найбільше осіб отримували пенсію за віком – майже 73% пенсіонерів. Чисельність пенсіонерів, що отримували пенсію за вислугу років, зросла в 2016–2017 рр. порівняно з 2013–2015 рр. (близько 5 та 2% відповідно). Однак у 2018 році вказаний вид пенсії повернувся до показника 2013 року.

Кардинально скоротилася чисельність пенсіонерів, які отримують пенсію розміром менше 1 300 грн. Порівняно з 2014 роком у I півріччі 2018 року скорочення становило 89 разів.

Зросла чисельність пенсіонерів, які отримують пенсію розміром більш ніж 1 300 грн (порівняно з 2014 роком у I півріччі 2018 року):

- понад 10 000 грн (2016 рік порівняно з I півріччям 2018 року) – у 6,7 раза;
- від 5 001 до 10 000 грн – у 4,5 раза;
- від 3 001 до 5 000 грн – у 2,6 раза;
- від 1 301 до 3 000 грн – у 2,1 раза.

З 1 жовтня 2017 року відновлено виплату пенсій у повному обсязі пенсіонерам, які працюють. Окрім того, запроваджено бонус для пенсіонерів, що продовжують працювати після 60 років.

Скорочено кількість категорій пенсіонерів, які мають отримувати спеціальні пенсії (внесення змін стосується лише осіб, що отримуватимуть пенсію після ухвалення Закону), а саме: державні службовці, народні депутати України, наукові працівники, посадові особи місцевого самоврядування, працівники дипломатичної служби, працівники засобів масової інформації, співробітники прокуратури, судді. Вказані категорії тепер отримують пенсії згідно із Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Підвищення пенсій отримало 5,6 млн осіб, при цьому найбільшій кількості з них (близько 35%) підвищено пенсії в діапазоні від 500,01 до 1 000,00 грн.

вул. Лютеранська, 28а, офіс 1
тел. +38 044 290 47 37
01024, Київ, Україна
info@feao.org.ua
www.feao.org.ua
www.facebook.com/feao.vru/

© Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України, 2018
Передрук цього матеріалу авторизований. Дозвіл на використання або передрук
тексту необхідно отримати напряму від власників прав.